

Dato: 15.10.2019 Arkivkode: N-104 Bilag nr: Arkivsak ID: 19/21087 J.post ID: 19/223256
Saksbehandler: Borgny Danielsen
Saksansvarlig: Anne-Grete Bukier

Behandlingsutvalg	Møtedato	Politisk saksnr.
Valgstyret	23.10.2019	016/19
Kommunestyret	23.10.2019	124/19

Klage vedrørende valgprotokoll for valgstyret - kommunestyrevalget 2019

Valgstyret-23.10.2019- 016/19

Vedtak:

- 1.Klagen tas ikke tilfølge. Valgstyret i Bærum kommune kan ikke se at det har forekommet feil som har fått betydning for valgresultatet for kommunestyrevalget i Bærum i 2019.
2. Klagen oversendes Kommunal- og moderniseringsdepartementet for endelig avgjørelse.
3. Saken sendes kommunestyret til orientering.

Forslag til vedtak:

- 1.Klagen tas ikke tilfølge. Valgstyret i Bærum kommune kan ikke se at det har forekommet feil som har fått betydning for valgresultatet for kommunestyrevalget i Bærum i 2019.
2. Klagen oversendes Kommunal- og moderniseringsdepartementet for endelig avgjørelse.
3. Saken sendes kommunestyret til orientering.

Sakens bakgrunn:

Bærum kommune mottok den 14.10.2019 e-post fra Patrik Seldal Bakke vedrørende klage på «Valgprotokoller for valgstyret - kommunestyrevalget 2019 for Bærum».

Klageren anfører at det foreligger flere feil ved valgprotokollen – sak 014/19 «*Valgoppgjør for Bærum kommune - Kommunestyre- og fylkestingsvalget 2019*» i Valgstyrets møte 11. september 2019. Klagen følger vedlagt og vurderes under punkt 3 nedenfor.

1.Formelle krav til klagen

Alle som har stemmerett kan klage over forhold i forbindelse med forberedelsen og gjennomføringen av fylkestingsvalget i det fylket vedkommende er manntallsført, og ved kommunestyrevalget i den kommunen vedkommende er manntallsført. Kravet om manntallsføring gjelder ikke for den som klager, dersom klagen gjelder spørsmål om stemmerett eller om adgangen til å avgi stemme, jf. valgloven § 13-2.

Klagen må fremmes innen syv dager etter valgdagen. Klage over valgoppgjøret må fremmes innen syv dager etter at valgoppgjøret er godkjent i fylkestinget eller kommunestyret., jf. § 13-2, 2.ledd. Klagen skal være skriftlig og skal fremsettes for valgstyret i kommunen ved kommunestyrevalg og for fylkesvalgstyret ved fylkestingsvalg. Gjelder klagen forhold av betydning for begge valg, anses den å gjelde begge og kan fremsettes enten for valgstyret eller fylkesvalgstyret, jf. valgloven § 13-2, 3.ledd.

Klagene er fremsatt rettidig på bakgrunn av at dette er en klage over valgoppgjøret og gjelder i forbindelse med kommunestyrevalget 2019. Klageren er manntallsført i Bærum kommune og oppfyller forøvrig lovens vilkår for form og innhold. Klagen skal derfor tas til behandling, jf. valgloven § 13-2.

2. Rettslig utgangspunkt

Det er valgloven § 13-2 som regulerer adgangen til å klage ved kommunestyrevalget og fylkestingsvalget. I dette tilfelle er det kun en klage på kommunestyrevalget.

Det kan klages over «forhold i forbindelse med forberedelsen og gjennomføringen av valget». Dette betyr at man i prinsippet kan klage over alle typer forhold. Det er ingen begrensninger bortsett fra at forholdet må knytte seg til forberedelsene og gjennomføringen av valget på en eller annen måte. Det er ikke krav om at det for eksempel er et enkeltvedtak.

Valgstyre

Det er valgstyret som skal prøve en klagesak og vurdere om klagen skal gis medhold.

Valgloven har ingen bestemmelser som regulerer saksbehandlingen i valgstyret. Valgstyret er folkevalgte organer etter kommuneloven, og reguleres dermed av kommunelovens regler om saksbehandling i kapittel 6.

Når det gjelder klagebehandlingen gjelder de alminnelige forvaltningsrettslige prinsipper. I utgangspunktet gjelder også forvaltningslovens saksbehandlingregler, men ved motstid mellom forvaltningsloven og valgloven går valgloven foran.

Valgmyndighetene kan omgjøre sine avgjørelser/vedtak innenfor de grenser som forvaltningsloven setter. Vedtaksorganet kan oppheve eller endre enkeltvedtak hvis klagen anses begrunnet, jf. forvaltningsloven § 33. Det er også adgang til å omgjøre enkeltvedtaket uten at det er klaget, dog enkelte vilkårsbegrensninger, jf. forvaltningsloven § 35. Valgstyret har ikke myndighet til å kjenne et valg ugyldig.

Klageinstans

Hvis en klage ikke gis medhold, skal klagesaken oversendes til klageinstansen.

Ved kommunestyrevalg og fylkestingsvalg er det departementet som er klageinstans, jf. valgloven §

13-2 fjerde ledd, og som har myndighet til å kjenne et valg ugyldig.

Departementet skal kjenne kommunestyrevalget i en kommune eller et fylkestingsvalg i en kommune eller hele fylket ugyldig dersom det er begått feil som antas å ha hatt innflytelse på fordelingen av mandatene mellom listene og som det ikke er mulig å rette., jf. § 13-2, 4. ledd.

Departementets vedtak i klagesaker er endelige og kan ikke bringes inn for domstolene, jf. § 13-2, 4. ledd.

3. Vurderinger

Problemstillingen er om det foreligger feil ved valgprotokollen - sak 014/19 «*Valgoppgjør for Bærum kommune - Kommunestyre- og fylkestingsvalget 2019*» i Valgstyrets møte 11.09.2019.

Det er innhentet opplysninger fra valgstyrets sekretær som er følgende:

Klagen omhandler:

1. Manglende forklaring i valgprotokollene på differansen mellom foreløpig telling og endelig telling av forhåndsstemmer.
Det bemerkes at avvikene mellom den manuelle tellingen og endelig telling ikke synes å ha blitt forklart/redegjort for og at dette er i strid med valgforskriften.
2. Noen avvik som vurderes som overraskende store. Ap som økte med 53 stemmer, Frp som mistet 42 stemmer og Partiet De Kristne som økte med 1 stemme.

Regler for opptelling

Kommunal- og moderniseringsdepartementet fastsatte 15.02.19 en ny bestemmelse i valgforskriften om at den foreløpige opptellingen av stemmesedler skal skje ved manuell telling. Dette gjelder både stemmesedler avgitt på forhånd og stemmesedler avgitt på valgting.

Å forskriftsfeste et krav om at den foreløpige opptellingen skal skje manuelt vil i større grad enn med dagens regelverk sikre to uavhengige opptellinger og derigjennom et korrekt opptellingsresultat. I tillegg vil to uavhengige opptellinger bidra til å gi legitimitet til valg gjennomføringen. Manuell telling er en opptellingsmåte som er enkel å forstå og observere både for valgstyret som er ansvarlige for opptellingen, og for velgerne som skal være sikre på at valgresultatet er korrekt.

Valgstyret må, som ansvarlig for opptellingen, ved avvik mellom de to opptellingene foreta en vurdering av hvorvidt avviket kan aksepteres, og i tilfelle det besluttet kontrolltelling, hvilke deler av opptellingen som skal foretas på nytt og hvordan denne skal foretas.

Det er lav terskel for å igangsette kontrolltelling i Bærum ved avvik mellom foreløpig manuell opptelling og endelig opptelling (skanning). I Bærum foretas slik kontrolltelling ved bruk av skannere.

Valgstyrets ansvar

Valgstyret i kommunen er ansvarlig for opptelling av stemmesedler, jf. valgloven § 10-4 første ledd. Det følger av valgstyrets ansvar for å sørge for et korrekt opptellingsresultat at det ved for store avvik mellom foreløpig og endelig opptelling vil medføre at det må gjennomføres en ny

kontrolltelling.

Valgsystemet EVA

Valgsystemet EVA består av 2 deler; Eva Skanning og Eva Administrasjon. Opptellingen av stemmesedler foregår ved bruk av EVA Skanning. Opptellingene overføres til EVA Administrasjon der opptellingen godtas og valgoppgjøret til slutt foretas. Programvaren er utviklet og godkjent av Valgdirektoratet, og stilles til disposisjon for alle landets kommuner.

Opptelling i Bærum

Valgorganisasjonen har høy grad av sikkerhet mot kompromittering av Eva Skanning ved å sikre nettverket som EVA skanning benytter slik:

- Dedikert nettverk til bruk for EVA Skanning
- Beskytte nettverket med brannmur mot omverden
- Trafikk mellom enheter er kryptert
- Sikre nettverket og skannersentralen fysisk

Den foreløpig opptelling av stemmesedlene foregår manuelt lokalt i valgkretsene i Bærum, mens andre gangs telling gjennomføres ved bruk av skannere på rådhuset.

Foreløpig manuell opptelling av forhåndsstemmer ble i 2019 ivaretatt mandag (valgdagen). Bærum kommune har skannet siden 2001. Fram til 2017 og hasteforskriften om manuell opptelling, ble forhåndsstemmene skannet to ganger på rådhuset.

Valgprotokollens merknadsfelt D1.4 Avvik mellom foreløpig og endelig opptelling av forhåndsstemmesedler

Avviket mellom den foreløpige og endelige opptellingen er totalt 44 stemmesedler.

Å telle over 34.000 stemmesedler for hånd er en svært nøyaktighetskreven oppgave i en stor kommune som Bærum. Generelle stemmesedler med punktskrift henger i hverandre og gjør det vanskelig å telle korrekt. Resultatet av å telle så mange stemmesedler for hånd blir dessverre unøyaktig.

Ved et avvik på 44 stemmesedler mellom foreløpig manuell telling og endelig telling, ble det ved høstens valg foretatt ytterligere ny telling. Denne kontrolltellingene ble utført ved skanning.

Da det var opptalt to like resultater i skannere, ble dette resultatet fram for valgstyret med følgende merknad: «Valgorganisasjonen har skannet to ganger og er sikre på at feilen ligger i den manuelle opptellingen».

Valgorganisasjonen oppfatter dette som en god nok årssaksforklaring på differansen og Valgstyret har godkjent denne. Valgstyret vedtok enstemmig saken *valgoppgjør for Bærum kommune - Kommunestyre- og fylkestingsvalget 2019* i møte 11. september.

Det er viktig å understreke at eventuelle mangel på årssaksforklaring på differansen ikke har fått konsekvenser for valgresultatet.

Manuell opptelling av forhåndsstemmer foretas slik:

Sedlene på bordet telles og legges i bunker på 50.

- Hver gang man har talt en bunke, snur man den og blar fort igjennom for å sjekke at alle sedlene har stempel. Tvilsomme sedler (dvs. sedler uten stempel) legges i en egen bunke.
- Bunkene med 50 sedler stables deretter pent på bordet slik at man enkelt kan telle **hvor mange bunker** det er.
- Antall bunker (og restsedler) noteres ned på et ferdig klargjort skjema som ligger på bordet. Første gangs telling er da ferdig.
- Personene på bordet bytter så plass med personer fra et annet bord som også er ferdige med sin telling. (Sedlene blir liggende).
- Deretter gjentar man prosedyren ovenfor og kontrollteller (andre gangs telling) resultatet til dem man byttet plass med.
- Når 2. gangs telling er ferdig, noterer man resultatet i skjemaet som ligger på bordet (der resultatet fra første gangs telling allerede er notert).
- Hvis det er store uoverensstemmelser mellom første og andre telling, må tredje telling vurderes i samråd med opptellingsleder.

Klager hevder det er store prosentvise avvik mellom partifordelingen. Ap som økte med 53 stemmer, Frp som mistet 42 stemmer og Partiet De Kristne som økte med 1 stemme.

Dette skyldes sannsynligvis i dette tilfelle at en bunke på 50 er lagt til feil parti.

Dette rettes opp i skanneropptellingen. Men for å være sikre på at dette er tilfelle, skannes forhåndsstemmene to ganger for å sikre resultatet.

EVA Stikkprøve

For kommuner og fylkeskommuner som velger å skanne endelig opptelling eller kontrolltelling, anbefaler Valgdirektoratet at det gjennomføres stikkprøvekontroll av tellingene.

Applikasjonen EVA Stikkprøve er systemstøttet i Eva for å utføre denne oppgaven.

Hovedfunksjonen til EVA Stikkprøve er å avdekke systematiske avvik som er forårsaket av kompromittering eller feil i EVA Skanning. Stikkeprøver gir etterprøvbart dokumentasjon for den maskinelle telleprosessen.

Stikkprøven foretas ved at de fysiske stemmesedlene kontrolleres mot bilder av stemmesedlene og partifordelingen. Stikkprøvevinduet viser hvilke maskinelle tolkninger eller manuelle verifiseringer som er utført i EVA Skanning.

Stikkprøver i Bærum kommune ved årets valg

Stikkprøven skal benyttes for to ulike formål:

Stikkprøve av rettelser og

Stikkprøve av partifordeling

Valgdirektoratets anbefalinger når det gjelder stikkprøvekontroll er ikke lov- eller forskriftfestet. Likevel ble samtlige anbefalinger fulgt under opptellingen i Bærum. Ved stikkprøvekontrollene ble de fysiske stemmesedlene vurdert opp mot skannet bilde av tilsvarende bunke stemmesedler for å kontrollere at den maskinelle tolkingen er rett.

Det er i tillegg tatt stikkprøvekontroller av partifordeling. Partifordeling for de fysiske stemmesedlene i stikkprøven ble sammenholdt med partifordeling ved skanning av de samme stemmesedlene. *Det ble ikke avdekket avvik mellom fysisk kontrollerte stemmesedler og resultatet presentert i EVA Skanning.*

Valgstyrets protokoll

Møtebøkene utgjør valgmyndighetenes dokumentasjon på det som har foregått i forbindelse med gjennomføringen av valg, og er arkivverdig i medholdt valglovens § 15-2.

Valgstyrets møtebok er en rapport som kjøres ut fra EVA som viser alle stemmegivningstall og stemmeseddeltall som ligger i EVA for kommunen. Valgstyrets møtebok fylles altså ut ved at man legger inn stemmegivninger, foretar opptellinger og valgoppgjør i EVA. Dette hentes ut i selve møteboken.

Valgstyrets møtebok henter inn flere merknadsfelt fra EVA. Dette er kommentarfelt knyttet til de ulike opptellingsbildene i EVA. Det er viktig at kommunen er nøye med hva de skriver i disse kommentarfeltene, da de vil vises i valgstyrets møtebok. Det er i alle hovedsak avvik og uregelmessigheter ved valg gjennomføringen og opptellingen som skal kommenteres her.

Konklusjon

Det er svært begrenset plass til å gi lengre redegjørelser i marknadsfeltene.

Valgstyrets sekretær ga derfor å Valgstyrets møte 11. september 2019 i saken *valgoppgjør for Bærum kommune - Kommunestyre- og fylkestingsvalget 2019* en grundig muntlig redegjørelse, også når det gjelder opptelling, avvikshåndtering, kontrolltelling og stikkprøvekontroller.

Eventuelle mangler i årssaksforklaringen i protokollen har ikke fått konsekvenser for valgresultatet og valgstyrets sekretær mener protokollen fra kommunestyrevalget har gitt godt grunnlag for kontroll og godkjenning av valget.

Vedlegg:

Signert Kommunestyrevalget valgprotokoll 2019	4666083
E-post	4665380
Klage på valgprotokoll for valgstyret - kommunestyrevalget 2019	4653692

Behandlingen i møtet 23.10.2019 Valgstyret

Votering:

Forslaget ble enstemmig vedtatt.

Valgstyret-23.10.2019- 016/19:

Vedtak:

- 1.Klagen tas ikke tilfølge. Valgstyret i Bærum kommune kan ikke se at det har forekommet feil som har fått betydning for valgresultatet for kommunestyrevalget i Bærum i 2019.
2. Klagen oversendes Kommunal- og moderniseringsdepartementet for endelig avgjørelse.
3. Saken sendes kommunestyret til orientering.